

Szymańska-Horban, Irena

Patroni ulic Pruszkowa

Przegląd Pruszkowski nr 2, 116-119

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Patroni ulic Pruszkowa

➤ Każde miasto ma wiele ulic – nasz Pruszków ma ich ponad trzysta.

Wiele z nich nosi nazwy znanych postaci, kwiatów, drzew, ptaków lub zawodów wykonywanych przez ludzi.

Gdy byłam radną i miałam wpływ na nadawanie nazw nowym ulicom starałam się, by w Malichach były to nazwy kwiatów, na Gąsinię ptaków, drzew.

W okresie PRL-u wiele nazw ulic w naszym kraju zostało zmienionych. W Pruszkowie udało nam się przywrócić nazwy przedwojenne. Nie chcąc narażać mieszkańców na wysokie koszty wynikające ze zmiany nazwy ulicy w kilku przypadkach zachowaliśmy nazwy nadane w okresie socjalizmu. Żałuję, że nie mamy ulicy Klonowej (obecnie Ignacego Daszyńskiego), Cedrowej (obecnie Obrońców Pokoju) czy księdza Strajcha (?) – obecnie Waryńskiego.

Może młodych mieszkańców naszego miasta zainteresuje, dlaczego w Pruszkowie była ulica Cedrowa – przecież u nas nie ma cedrów. Przed drugą wojną światową w fabryce Stanisława Majewskiego uprawiano grafit w drzewo cedrowe, które sprowadzano z Kanady. Zapach tego drzewa był tak silny, że roznosił się po mieście. Stąd ulica równoległa do Ołówkowej została nazwana Cedrową.

Wiele nazw – to imiona – trudno jest stwierdzić, czy były nadane ze względu na jakieś znane postacie w mieście, czy była to po prostu fantazja. Imiona takie, jak Anielka, Antek – to bohaterowie nowel Bolesława Prusa. Na osiedlu jego imienia nazwy wszystkich ulic są związane z twórczością pisarza.

Wróćmy jednak do tematu. Patroni naszych ulic są znanymi

postaciami w świecie kultury, nauki, niektórzy są bohaterami lub społecznikami.

Adam Asnyk (1838-1897) – wspaniały poeta okresu pozytywizmu, wychowany w miłości do ideałów romantyzmu. Pozostawił wiele wierszy, którymi zachwycało się moje pokolenie.

Wśród wielu jego utworów przesłanie jednego jest zawsze aktualne:

*Trzeba z żywymi naprzód iść
Po życie sięgać nowe
A nie w uwiedłych laurów liść
Z uporem stroić głowę
Ale nie deptacie przeszłości ołtarzy
Choć macie sami doskonalsze wzniesić
Na nich się święty ogień żarzy
I miłość ludzka stoi tam na straży
I wy winniście im cześć.*

Pisał wiersze liryczne, łączył elementy stylu romantycznego z problematyką filozoficzną i ideałami pozytywizmu.

Anna Jagiellonka (1523 – 1596) – Była córką króla Zygmunta I Starego i królowej Bony, żoną Stefana Batorego. Po śmierci swego brata Zygmunta Augusta została koronowana na królową Polski (1575)

Bartosz Głowacki – (**Wojciech Bartosz z Rzędowic**) – (1758 – 1794) Brał udział w bitwie pod Racławicami (4.04.1794). Poprowadził atak chłopskich kosynierów przyczyniając się do zwycięstwa. Za męstwo otrzymał od naczelnika Tadeusza Kościuszki nazwisko Głowacki i został mianowany chorążym. Zginął pod Szczekocinami.

Stefan Batory (1533 – 1586) – Stefan Batory był księciem Siedmiogrodu. W roku 1576 został powołany na tron Polski – został mężem Anny Jagiellonki. Zmusił do uległości Gdańsk, prowadził zwycięskie wojny z Moskwą, dzięki temu odzyskał Połock. Wielką zasługą króla były reformy wojska i powołanie Akademii Wileńskiej (07.07.1578).

Józef Bem (1794 – 1850) – Generał, bohater Polski, Węgier i Turcji. Brał udział w Powstaniu Listopadowym (1830-31), stał na czele rewolucji w Wiedniu w 1848 roku, organizował powstanie w czasie Wiosny Ludów (1848 rok) na Węgrzech, walczył w Turcji. Pozostawił prace z matematyki, wojskowości i historii.

Stanisław Berent (1888-1933) – Wychował się w Pruszkowie. Po ukończeniu szkoły podstawowej zaczął pracować w fabryce ołówków St. Majewskiego. Za udział w strajku w 1905 roku został wysłany na Syberię. Przed 1918 rokiem należał do Social-Demokracji Królestwa Polskiego i Litwy, od 1918 roku – do Polskiej Partii Socjalistycznej.

W roku 1927 uzyskał z ramienia PPS-Lewicy mandat do Rady Miejskiej w Pruszkowie. Do roku 1933 pełnił funkcję wice burmistrza Pruszkowa. Został zamordowany w nie wyjaśnionych okolicznościach.

Bolesław Chrobry (967–1025) – Syn Mieszka I, księcia Polski. Po śmierci ojca objął władzę. Rozszerzył granice państwa polskiego o Grody Czerwieńskie, o Miłsko i Łużyce. Zapoczątkował wraz ze świętym Wojciechem pokojową akcję nawracania pogan. Zorganizował zjazd w Gnieźnie, na który przybył cesarz Otto II. Za jego panowania powstało arcybiskupstwo gnieźnieńskie, biskupstwa w Krakowie, w Kołobrzegu i we Wrocławiu.

Pod koniec życia w 1025 roku otrzymał koronę, był więc nie tylko twórcą potęgi Państwa Polskiego, ale jej pierwszym królem.

Bolesław Mazowiecki (około 1260–1313) – Księciem Mazowieckim został w roku 1294. Był synem Siemowita I, popierał Władysława Łokietka. Założył wiele miast, m.in. około 1300 roku Warszawę. W dokumentach Żbikowa jest wzmianka, że bywał w naszych lasach na polowaniach.

Władysław Broniewski (1897–1962) – Poeta, nawiązywał do poezji romantycznej, a także rewolucyjnej, pozostawił przekłady z literatury rosyjskiej. Walczył o niepodległość Polski w legionach

w pierwszej wojnie światowej, oficer w wojnie polsko – bolszewickiej w latach 1919 – 1920. W latach 1940 – 1941 był więziony w ZSRR. W Pruszkowie poeta jest patronem nie tylko ulicy, ale i szkoły podstawowej.

Stefan Bryła (1886–1943) – Profesor Politechniki – wykładał na uczelniach Lwowa i Warszawy. Projektant wielu konstrukcji między innymi pierwszego w Europie spawanego mostu drogowego i wieżowca „Prudential” w Warszawie. Został zamordowany przez hitlerowców w czasie drugiej wojny światowej.

Nie wiem, czy prof. Bryła był związany z Pruszkowem. Jeśli ktoś z czytelników wie coś ciekawego o zamordowanym przez Niemców profesora, proszę do nas napisać.

Jan Brzechwa (1900-1966) – Poeta, pisał wiersze dla dzieci. Wszyscy znają Kaczkę dziwaczkę, czy Akademię pana Kleksa. Niektóre utwory przeznaczał tylko dla dorosłych. Jego prawdziwe nazwisko – Jan Lesman.

Nie napisałam nic o Bończy i o Brzezińskim – postaram się to nadrobić w następnym numerze. Trudność polega na tym, że Brzezińskich, znanych z działań w różnych dziedzinach, jest co najmniej sześciu.

Fryderyk Chopin (1810–1849) – Największy kompozytor polski. Urodził się w Żelazowej Woli, zmarł w Paryżu. Żył krótko, zostawił jednak wielki dorobek: dwa koncerty (nie lubił komponować koncertów), nokturny, mazurki, polonezy, sonety, preludia, ballady, scherza, walce. Był wielkim patriotą, o czym świadczy jego twórczość.

Często piszemy jego nazwisko Szopen – nawet część ulicy Chopina jest ul Szopena. Kiedyś spytał mnie młody człowiek, stojąc na ul Chopina, gdzie jest ul Szopena. Na odpowiedź, że stoi na niej, powiedział oburzony – *to jest ulica Chopina, a ja pytam o ul. Szopena.*